

THANH NIÊN VÀ LỐI SỐNG TRONG XÃ HỘI HỌC Ở CỘNG HÒA DÂN CHỦ ĐỨC

BÙI THẾ CƯỜNG

Cũng như các nước xã hội chủ nghĩa anh em, ở Cộng hòa Dân chủ Đức, vấn đề thanh niên là một đối tượng nghiên cứu còn rất mới mẻ. Những công trình khoa học nghiêm túc đầu tiên trong lĩnh vực này xuất hiện cuối những năm 50, đầu những năm 60. Đó chủ yếu là những công trình tâm lý học, giáo dục học đang nghiên cứu trong trường phổ thông. Các nhà nghiên cứu hoặc các nhóm nghiên cứu nhỏ hầu như không có liên hệ với nhau. Họ làm việc chưa dựa trên một phương hướng chung lâu dài, và chưa hợp tác chặt chẽ với các cơ quan quản lý thanh niên. Vào giữa những năm 60, tình hình này đã thay đổi về căn bản.

Năm 1964, Cộng hòa Dân chủ Đức thành lập Hội đồng khoa học nghiên cứu các vấn đề thanh niên, trực thuộc Bộ Công tác thanh niên. Hội đồng đã tiến hành tập hợp và thống nhất toàn bộ các lực lượng nghiên cứu thanh niên, xác định phương hướng nghiên cứu, và vận dụng phương pháp luận Mác - Lê nin trong lĩnh vực này.

Năm 1966, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Cộng hòa Dân chủ Đức đã ra quyết định thành lập Viện trung ương nghiên cứu thanh niên đặt tại Laixich, trực thuộc Bộ Công tác thanh niên. Viện nghiên cứu thanh niên là một cơ quan khoa học quốc gia có nhiệm vụ tiến hành các nghiên cứu Mác-Lênin về thanh niên và chuẩn bị cơ sở khoa học cho các chính sách xã hội chủ nghĩa đối với thanh niên. Về cơ bản, Viện tiến hành các công trình lý luận và thực nghiệm đồng thời liên quan đến sự phát triển và giáo dục thế hệ trẻ. Viện làm sáng tỏ các điều kiện và tính quy luật của việc hình thành và giáo dục thanh niên. Viện đề xuất các chính sách xã hội chủ nghĩa đối với thanh niên và giúp Đoàn Thanh niên tự do Đức hoạt động có hiệu quả.

Với sự ra đời của Viện nghiên cứu thanh niên, công tác nghiên cứu thế hệ trẻ đã được đẩy mạnh và đi vào nề nếp.

Các nhà nghiên cứu tập trung thực hiện những công trình nhằm làm sáng rõ điều kiện và quy luật hình thành nhân cách của nam nữ thanh niên, vạch ra nhân tố xã hội quy định lối sống của thanh niên, và dự báo những biến đổi trong lối sống ấy.

Nhờ nguyên tắc tiếp cận liên ngành, việc nghiên cứu thanh niên ở Cộng hòa Dân chủ Đức đã khắc phục được tính phiến diện và thiếu sót mà cho đến nay tâm lý học và xã hội học tư sản về thanh niên vẫn còn mắc phải.

Hàng năm, theo cùng một phương pháp, các nhà xã hội học điều tra hàng trăm học sinh học nghề trong các xí nghiệp lớn, và sau đó tiếp tục nghiên cứu khi họ đã làm việc với tư cách là những công nhân trẻ. Công trình này góp phần làm rõ chân dung xã hội của lớp người trẻ tuổi kế tục sự nghiệp của giai cấp công nhân.

Các nhà xã hội học còn tiến hành nghiên cứu các điều kiện hình thành thái độ đối với lao động và tập thể trong công nhân và kỹ thuật viên trẻ ở nhiều xí nghiệp lớn, tìm hiểu quá trình xuất hiện những người phát huy sáng kiến trong sản xuất, quan hệ của họ trong gia đình và đời sống hằng ngày.

Từ năm 1968 đến năm 1974 đã tiến hành một cuộc điều tra quy mô lớn trên gần 1.000 học sinh phổ thông từ 12 đến 18 tuổi. Hàng năm, theo cùng một phương pháp, từ mỗi học sinh, người ta thu được từ 600 đến 800 đơn vị thông tin về điều kiện phát triển trong trường học, gia đình, trong thời gian nhàn rỗi, cũng như về hình vi đạo đức trong nhóm, trong nhà trường, sức học, thái độ đối với nghề nghiệp tương lai, v.v... Một cuộc điều tra tương tự đã được tiến hành trên 2.000 sinh viên của trường Đại học trong suốt thời gian học tập của họ.

Phương hướng nghiên cứu thanh niên ở cộng hòa Dân chủ Đức là sự thống nhất giữa lý luận và thực nghiệm. Khuynh hướng lý luận suông cũng như chủ nghĩa thực nghiệm sùng bái số liệu đều kiên quyết bị loại trừ. Những công trình lý luận quan trọng nhất trong lĩnh vực này là cuốn sách *Những phương pháp nghiên cứu xã hội học Mác- Lênin* xuất bản năm 1970 và *Quá trình nghiên cứu*

cứu xã hội xuất bản năm 1975, của tập thể các nhà khoa học thuộc Viện nghiên cứu thanh niên.

Việc nghiên cứu thanh niên ở Cộng hòa Dân chủ Đức đã bao quát toàn bộ các tầng lớp thanh niên công nhân, trí thức, sinh viên, học sinh học nghề, học sinh phổ thông, đã đi sâu vào mọi mặt của đời sống thanh niên trên các lĩnh vực sản xuất, học tập, nghỉ ngơi, trong gia đình, nhà trường, nhóm bạn bè. Những công trình nghiên cứu góp phần đặc lực vào việc xây dựng căn cứ khoa học vững chắc cho việc thực hiện chính sách xã hội chủ nghĩa đối với thanh niên, nhằm giáo dục và rèn luyện thế hệ trẻ kế tục xứng đáng sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản.